

Nové komunikačné technológie a nové vkladové produkty¹ v komerčných bankách na Slovensku.

Inovácie v oblasti depozitných produktov a služieb v porovnaní s inými oblasťami aktivít bánk sú v súčasnosti zanedbateľné. Napriek tomu sa banky snažia v rámci konkurenčného boja o klienta, ponúkať čímisi rozdielne produkty a služby, lenže v konečnom dôsledku sa tento konkurenčný boj prejavuje najmä prostredníctvom rozdielných úrokových sadzieb a poplatkov. Preto v záujme získať a udržať si klienta banky poskytujú dodatočné služby spojené s vkladovými produktmi, ktoré prispievajú ku skvalitneniu nimi ponúkaného sortimentu produktov a služieb. Zároveň je trendom snaha bánk, šiť produkty na mieru retailovým, firemným a privátnym klientom.

Diverzifikáciu vkladových produktov a s nimi spojených služieb umožnili hlavne vývoj a implementácia informačno-komunikačných technológií. Elektronické bankovníctvo skvalitnilo a rozšírilo možnosti komunikácie klient – banka. Inými slovami prispelo k zvýšeniu prístupnosti a kvality služieb pre klienta, ako aj k rastu efektívnosti a rentability pre banku. Prostredníctvom elektronického bankovníctva dochádza naďalej k priamemu kontaktu klienta s bankou, čiže môže vykonať bankové operácie a platobné príkazy z akéhokoľvek miesta, kde sa nachádza a v akomkoľvek čase, ale klient nemusí priamo navštíviť kamenné pobočky alebo expozitúry. Služby elektronického bankovníctva nie sú ponúkané len pri vkladových operáciách bánk, ale aj pri aktívnych – úverových, prípadne pri podsúvahových činnostiach bánk.

Medzi formy elektronického bankovníctva patria samoobslužné zóny (bankomaty), home banking, internet banking, e-mail banking, GSM, resp. Mobil banking, SMS banking, SIM Toolkit banking, WAP banking, Phone banking (Telephone banking), Fax banking, TV banking a taktiež platobné karty. Banky ponúkajú klientom rôzne formy komunikácie a spôsoby, akými si môžu klienti zabezpečiť potrebné operácie. Niektoré formy boli vyvinuté

¹ „Príspevok/výstup vznikol v rámci riešeného projektu OP VaV s názvom Vytvorenie excelentného pracoviska ekonomického výskumu pre riešenie civilizačných výziev v 21. storočí (ITMS 26240120032). Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ“.

dávnejšie, iné neskôr, či dokonca, niektoré sú vyvinuté a vyvíjajú sa až do súčasnosti² Naj - inovatívnejšie formy sú tie, ktoré sa týkajú mobilov, internetu a digitálnej televízie.

Internet banking je alternatívou home bankingu pre retailových klientov a malých firemných klientov, ktorí nepotrebujú vykonávať veľké množstvo operácií denne. S vývojom internetu sa vyvíjali a čoraz viac využívajú e-mail. Využitie mobilných telefónov umožňuje klientovi prostredníctvom GSM banking, SMS banking alebo SIM toolkit banking, resp. aj prostredníctvom telefónu vykonávať určité operácie, resp. získavať informácie o svojom účte, v každom čase a na každom mieste.

Bezkontaktné platobné karty

Trendom vo svete a na Slovensku je zavedenie **bezkontaktných platobných kariet**. Cieľom bezkontaktnej technológie v platobnom styku je zjednodušiť a urýchliť platby kartou bez zadávania PIN kódu či podpisovania sa. Bezkontaktné platobné karty sú používané hlavne pri menších nákupoch a v takých miestach, akými sú kiná, stánky s rýchlym občerstvením, parkoviská, novinové stánky alebo pri platbách za dopravu a pod. Ich výhoda spočíva v tom, že kartu stačí priložiť veľmi blízko špeciálnemu zariadeniu bez zadávania PIN kódu. Zadanie PIN kódu je nevyhnutné len v prípade niekoľko násobného platenia v krátkom časovom intervale. Odhaduje sa, že platobné operácie prostredníctvom bezkontaktných platobných kariet sa majú zrýchliť 7-násobne. Kvôli bezpečnosti sa spravidla na bezkontaktných kartách nastavujú limity. Ide napr. o nastavenie maximálneho limitu pre všetky po sebe idúce bezkontaktné platby alebo nastavenie celkového denného limitu pre bezkontaktné platby či nastavenie maximálneho povoleného počtu bezkontaktných platieb denne, atď.

Nevyhnutnosťou pre implementáciu a presadenie bezkontaktnej technológie v praxi je vybaviť obchodníkov POS terminálmi akceptujúcimi bezkontaktné karty. V súčasnosti sa na Slovensku môžeme stretnúť len sporadicky s bezkontaktným platobným terminálom, no táto technológia bude postupne implementovaná aj na slovenskom trhu.

Priekopníkom na Slovensku v oblasti bezkontaktných platobných kariet sa stala Volksbank Slovensko, a. s., ktorá ako prvá banka priniesla na trh bezkontaktnú platobnú technológiu **PayPass™** (Master Card).³ PayPass je založený na metóde Tap & Go™ (kliknúť a prejsť), pričom mikročip a rádioanténa vložená v aktivovanom zariadení prenášajú údaje o platbe prostredníctvom wireless do vysokorýchlostnej čítačky v pokladni. Čítačka overí transakciu s bankou prostredníctvom siete MasterCard a takmer okamžite ju schváli. Bezkontaktné čipové zariadenie nemusí byť zabudované len do platobnej karty ale aj do hodínok, mobilných telefónov či príveskov na kľúče. Na Slovensku sú zatiaľ zabudované bezkontaktné čipy len v platobných kartách.

² Pozn. autora: vývoj v tejto oblasti bankovníctva bol naštartovaný v 80. rokoch. Významný prevrat však nastal až od polovice 90. rokov, pričom konkrétne výsledky tohto vývoja sa prejavujú až od roku 2000.

³ Pozn. autora: takmer polovicu vydaných kariet Volksbank, a.s. v roku 2010 predstavujú bezkontaktné platobné karty (viac ako 27 tisíc kariet). Zdroj: HAMBÁLKOVÁ, J. 2011. Očista pokračuje. In TREND Top vo finančnictve.[online]. 2011, č. 25. [cit.2011-12-16]. Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/uploads/flash/trend-top-vo-financnictve/flip.html>>. ISSN 1336-2674.

Tatra banka, a. s., ako prvá na Slovensku, priniesla **bezkontaktné platobné karty VISA**.⁴ V ostatných bankách majú prevahu klasické platobné karty (VÚB, a.s. má podiel bezkontaktných platobných kariet na celkových vydaných platobných kartách 1, 2 %, UniCredit Bank Slovakia, a. s., 4, 4 % a OTP Banka, a. s., 2, 6 %).⁵

Bratislavská mestská karta je určená pre klientov s trvalým pobytom v Bratislave. Bratislavská mestská karta je medzinárodná debetná platobná karta Maestro bezplatne vydávaná k bežným účtom a má 3 ročnú platnosť. Je možné ňou vykonávať bezhotovostné platby za tovar a služby u obchodníkov doma a v zahraničí, a to aj bezkontaktné platby súm do 20 € a výbery hotovosti z bankomatov doma aj v zahraničí. Možno ju využiť ako náhradu „električky“ v mestskej hromadnej doprave alebo ako náhradu knižničného preukazu do vybraných knižníc. Prostredníctvom tejto karty možno získať aj zľavy v rôznych obchodoch a spoločnostiach ako aj v mestských organizáciách.

Technológia v oblasti bezkontaktných platieb ide dynamicky dopredu. Existujú mnohé alternatívy a kombinácie tejto služby, ktoré možno využiť v praxi. Príkladom na slovenskom bankovom trhu sú aj predplatené alebo dobíjateľné bezkontaktné platobné karty.

Viacúčelová predplatná karta

Viacúčelová predplatná karta (Multipurpose Prepaid Card), má nahradiť „klasickú peňaženku“. Ide o platobnú kartu, na ktorú si jej majiteľ vkladá vlastné prostriedky, alebo sú na nej uložené cudzie prostriedky, ktoré môže majiteľ karty využívať bez toho, aby čerpal úver alebo si tieto prostriedky požičiaval. Predplatené karty sa líšia od ostatných platobných kariet tým, že sú dopredu „nabité“ kúpnu silou. Ak je predplatená platobná karta dobíjateľná, opätovné nabíjanie možno uskutočniť buď v pobočke banky alebo prostredníctvom bankomatov či informačných terminálov proti účtu v banke alebo úhradou pri prepážke v banke. Autorizácia transakcie sa uskutočňuje prostredníctvom PIN kódu, pričom sa do budúcnosti uvažuje využiť biometrickú metódu. Diskutuje sa tiež o eliminovaní autorizácie pri drobných transakciách, pričom klient si bude môcť stanoviť limit, od ktorého chce aby bola transakcia autorizovaná PIN kódom (napr. medzinárodná bezkontaktná predplatená platobná karta WAU CAR, ktorá využíva technológiu MasterCard® PayPass™, umožňuje pri platbe do 20 € zaplatiť len dotykom pri platobnom termináli).

Predplatené karty môžu byť buď jednorazové alebo dobíjateľné. **Jednorazové predplatené karty** umožňujú využitie peňazí z karty do výšky prostriedkov, za ktoré ich klient kúpil. Keďže na kartu nie je možné vkladať ďalšie peniaze, po vyčerpaní karty si klient musí zakúpiť novú kartu.

⁴ Pozn. autora: Tatra banka, a.s. sa roku 2010 blížila k 15% podielu bezkontaktných kariet na celkových vydaných platobných kartách (202 tisíc kariet). Zdroj: HAMBÁLKOVÁ, J. 2011. Očista pokračuje. In TREND Top vo finančníctve.[online]. 2011, č. 25. [cit.2011-12-16]. Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/uploads/flash/trend-top-vo-financnictve/flip.html>>. ISSN 1336-2674.

⁵ HAMBÁLKOVÁ, J. 2011. Očista pokračuje. In TREND Top vo finančníctve.[online]. 2011, č. 25. [cit.2011-12-16]. Dostupné na internete: <<http://www.etrend.sk/uploads/flash/trend-top-vo-financnictve/flip.html>>. ISSN 1336-2674.

Dobíjateľné predplatené karty možno používať aj opakovane. Prostriedky na predplatených kartách sú uložené buď priamo na čipe karty, alebo sa ich výška overuje prostredníctvom autorizačného centra. Od spôsobu uloženia prostriedkov závisí forma „dobíjania“ karty. Ak je výška disponibilného zostatku uložená len na čipe karty, dobíjanie karty môže prebiehať iba fyzickým zapísaním výšky nového zostatku na čip karty. V západných krajinách sú tieto využívané najmä rodičmi, ktorí predplatené karty dávajú svojim deťom. Taktiež sa takéto karty vydávajú klientom so zlou kreditnou históriou, resp. klientom, ktorí nemôžu dostať úver. Aj na slovenskom bankovom trhu sú tieto platobné karty marketingovo smerované najmä deťom a mládeži. (Např. iXtra MasterCard ponúkaná SLSP, a. s.).

Virtuálna platobná karta. Je to fiktívna medzinárodná kreditná karta, ktorá umožňuje klientovi uskutočniť bezhotovostné nákupy tovaru a služieb výlučne prostredníctvom internetu pre transakcie typu "e-commerce" u obchodných partnerov, ktorí akceptujú príslušnú platobnú kartu. Prostredníctvom nej nie je možný výber hotovosti.

Na Slovensku ponúka tento typ karty VÚB, a. s., (VÚB, a. s., ponúka dve debetné virtuálne platobné karty: VISA Web Standard určená pre fyzické osoby a VISA Web Business určená pre právnické osoby). Tatra banka, a. s., ponúka virtuálnu kreditnú kartu VISA a Volksbank, a. s., virtuálnu debetnú kartu MasterCard Virtual.

Zaujímavou alternatívou môže byť **predplatená virtuálna karta**. Niektoré zahraničné banky ponúkajú túto kartu aj pre slovenských klientov. Napríklad nemecká Wirecard Bank ponúka platobnú kartu MasterCard Prepaid. Ide o predplatenú kartu, ktorá nie je viazaná na žiadny účet v banke a zároveň nejde ani o kreditnú kartu. Princíp spočíva v tom, že si kartu môže klient dobíjať ľubovoľnou sumou zo svojho účtu alebo inej platobnej karty cez internet. Karta je vydávaná bezplatne a neplatia sa za ňu ani žiadne mesačné poplatky. Jediným pravidelným poplatkom je 10 € za každé predĺženie alebo opätovné vydanie karty po dvoch rokoch.

Optické platobné karty a biometrické bankomaty

Alternatívou k čipovým platobným kartám sú **optické platobné karty**. V súčasnosti nie sú využívané, ale uvažuje sa o ich využití v budúcnosti, pretože majú oproti ostatným platobným kartám výhodu v tom, že umožňujú ukladať vysoké objemy údajov.

Biometrické bankomaty sú bežne využívané v Japonsku ale v Európe sú považované za inováciu. Např. v Poľsku v roku 2010 inštalovali prvý biometrický bankomat, ktorý umožňuje vyberať peniaze bez karty len s pomocou odtlačku prsta. Systém skenuje krvný obeh v končekoch prstov, preto klienti banky môžu vyberať peňažné prostriedky z bankomatov bez využívania platobnej karty. Biometrický bankomat vyvinula spoločnosť Wincor Nixdorf na základe technológie japonského strojárskoho gigantu Hitachi.⁶ Či budú

⁶ ČAS.SK. 2010. Prst namiesto karty: v Poľsku sprevádzkovali biometrický bankomat. In Čas.sk. [online]. 2010. [cit. 2012-03-16]. Dostupné na internete: <<http://www.cas.sk/clanok/164338/prst-namiesto-karty-v-polsku-sprevadzkovali-biometricky-bankomat.html>>.

zavedené biometrické bankomaty na Slovensku a ako budú na ne reagovať klienti bánk zistíme v najbližšej budúcnosti

Vkladové produkty

Cash back

Inovatívna služba v rámci vkladových produktov a platobného styku sa na Slovensku ponúka od roku 2008. Cash back umožňuje klientovi získať hotovosť prostredníctvom platobnej karty použitím POS terminálu. Zvyčajne výber hotovosti pri nákupoch je realizovaný klientmi pomocou bankomatov. V tomto prípade majú však klienti možnosť získať hotovosť v určitej obmedzenej výške aj u obchodníka pri platbe za nakúpený tovar alebo službu. Výber hotovosti, prostredníctvom služby cash back, je využívaný najmä na miestach, kde nie je inak možnosť výberu hotovosti z bankomatu alebo v pobočke banky.⁷

Cash pooling

Ide o zoskupenie zostatkov z viacerých bankových účtov jedného klienta. Firmy pri vykonávaní svojich činností majú zvyčajne z rôznych dôvodov viacero účtov, napr. vo viacerých menách alebo určené na rôzne účely. Výhodou sú pre nich najmä účty, na ktorých majú záporný zostatok, nakoľko banka pri zoskupení zostatkov z hľadiska úročenia hľadá na všetky účty ako na jeden. Na konci obchodného dňa banka klientovi zráta kumulatívny zostatok, ktorý obvykle umiestni na peňažnom trhu. Firmy sa tak peniaze zhodnotia za výhodnejších úrokových podmienok, ako by získala na jednotlivých účtoch pri ich bežnom úročení. Cash pooling sa môže realizovať reálnym presunom peňazí. Klient môže určiť, aká časť zdrojov sa má na druhý deň vrátiť na jednotlivé účty a môže si taktiež nastaviť určité limity na účtoch a priority dotácií. Zostatky na účtoch sa mu zoskupujú až vtedy, keď sa skončia všetky denné operácie. Reálny cash pooling alebo tzv. Zero Balancing využívajú najmä firmy, ktoré držia viacero účtov, pričom tieto sú zvlášť určené napríklad na výplatu miezd, zber hotovosti alebo pre jednotlivé prevádzkarne. Medzi také firmy môžeme zaradiť napríklad distribučné spoločnosti, kde sa tržby jednotlivých prevádzkárňí večer zoskupujú na jeden hlavný účet. Takáto firma má potom možnosť lepšie riadiť likviditu a realizovať nákupy centrálné, akoby z jedného účtu. Cash pooling sa nie vždy realizuje fyzickým presunom peňažných prostriedkov. Často sa to robí virtuálne, čo znamená, že prostriedky reálne neodchádzajú z účtov, ale sa vytvorí fiktívny konsolidovaný účet. Tento spôsob využívajú najmä holdingové firmy či inak ekonomicky a personálne prepojené spoločnosti, pri ktorých nie je žiaduci reálny presun peňažných prostriedkov. Príkladom takej spoločnosti sú bytové družstvá, ktoré vedú viacero osobitných účtov. No banka prostredníctvom cash poolingu prihliada na ich účet akoby na jeden účet, pritom im môže poskytnúť aj vyššie úročenie. Klient pri zvolení typu cash poolingu musí prihliadať aj na legislatívne a daňové podmienky.

⁷ Pozn. autora: myšlienka služby cash back sa údajne zrodila v spoločnosti TESCO. Táto spoločnosť chcela ušetriť na operáciách, ktoré sú spojené s transakciami a ukladaním hotovosti do banky. Vymyslela tak službu, pri ktorej sa zákazníkom pri platení za tovar a služby na požiadanie vydáva hotovosť. Niektoré reťazce rozmyšľajú nad tým, že túto službu rozšíria o možnosť zaplatiť kartou popri nákupe aj vybrané šeky a faktúry, dobiť si kredit u všetkých mobilných operátorov, zaplatiť poisťovné vo väčšine poisťovní a plánujú zaviesť možnosť zaplatiť týmto spôsobom káblovú televíziu. Zdroj: MAKAROVÁ, X. 2011. Obchody sa menia na bankomaty a poisťovne. In eTREND. [online]. 2011. [cit.2011-11-13]. Dostupné na internete: <<http://financie.etrend.sk/banky/obchody-sa-menia-na-bankomaty-a-poisťovne.html>>. ISSN 1336-2674.

Môže sa totiž stať, že bankou navrhnutý cash pooling je finančne efektívny, ale daňové podmienky môžu viesť k negatívnym výsledkom. Preto by mal klient skôr, ako pristúpi k zavedeniu poolingového riešenia, konzultovať daňového a právneho poradcu. Túto službu v minulosti banky ponúkali a šli na mieru len veľkým a najlepším firemným zákazníkom, no neskôr začali ponúkať túto službu aj menším firmám. V súčasnosti niektoré banky bežne ponúkajú tento produkt na získanie alebo udržanie si klienta, iné ho aktívne neponúkajú, ale len na požiadavku klienta. Niektoré banky tento produkt považujú len ako doplnkovú službu pre najlepších a „výnimočných“ klientov alebo ho ponúkajú len veľkým firemným klientom s odôvodnením, že cash pooling má zmysel len pri viacerých účtoch a vyšších zostatkoch na nich. Pri posudzovaní klienta banky zohľadňujú nielen počet jeho účtov a zostatky na nich, ale aj to či využíva iné produkty banky.

Zoskupenie zostatkov predstavuje pre banku výhodu. Výhoda spočíva v tom, že banka zoskupuje iba účty, ktoré vedie vo vlastnej knihe alebo v bankách v rámci bankovej skupiny. Takto klient zostáva v bankovej skupine.

Zavedenie cash pooling v bankách na Slovensku bolo ovplyvnené príchodom zahraničných investorov na náš trh. Najmä transnacionálne spoločnosti považujú cash pooling za prirodzenú súčasť riadenia likvidity, ktorú pre nich banka vykonáva. Preto banky pôsobiace na slovenskom bankovom trhu ponúkli takýto produkt. Medzi bankové domy, ktoré vo veľkej miere poskytujú cash poolingové služby nadnárodným korporáciám patria napríklad Citibank a ING Bank. Veľký význam nadobúda medzinárodný cash pooling. Ide o zoskupuje účtov v rámci bankovej skupiny vo viacerých krajinách. Ak firemný klient vykonáva svoju činnosť vo viacerých krajinách je výhodne pre neho mať účty v bankách patriace do jednej bankovej skupiny v jednom regióne, pretože vtedy je táto služba najefektívnejšia. Veľké nadnárodné firmy preto preferujú služby veľkej medzinárodnej banky so širokou obchodnou sieťou. V rámci tuzemských bánk prvenstvo v poskytovaní cash pooling mala Tatra banka, a. s., v 90. rokoch. Neskôr sa k nej pridali aj iné banky, pričom tieto museli počkať na know-how svojich akcionárov, resp. materských bánk. No tuzemské banky niektoré druhy cash poolingu stále iba rozvíjajú.

Inteligentné sporenie

Ide o automatické prevody medzi sporiacim a bežným účtom. Klient si stanoví určitú prahovú hodnotu zostatku na bežnom účte (základnom účte). Pokiaľ by finančné prostriedky na bežnom účte presahovali prahovú hodnotu, sú tieto prostriedky prevedené automaticky na sporiaci účet. Naopak, pokiaľ je zostatok na bežnom účte pod klientom stanovenou prahovou hodnotou, dochádza k jeho automatickému vyrovnaniu prevodom peňažných prostriedkov zo sporiaceho účtu na bežný účet klienta. Založenie automatických prevodov medzi sporiacim a bežným účtom ponúkajú banky väčšinou zadarmo a mnohé z nich nespoplatňujú ani automatické prevody medzi sporiacim a bežným účtom. Tento druh účtu v praxi sa nazýva aj **sweep účet**, resp. sweep konto. Okrem automatických prevodov z bežného účtu na sweep účet, banky poskytujú aj službu automatického prevodu zvoleného percenta platby klienta na sporiaci účet.

Ponuka vkladových produktov bánk sa líši najmä dodatočnými službami, resp. produktmi pre klienta. Diverzifikácia prebieha najmä využitím informačno-komunikačných

technológií (IKT). IKT ovplyvnili aj vývoj obchodovania na burzách vo svete. Banky často, okrem dôvodu vyšších marží, radi ponúkajú klientom rôzne investičné produkty.

Ing. Barbara Napolitano

KAIaVT NHF

Ekonomická univerzita v Bratislave

E-mail: barbara.napolitano@euba.sk

doc. Ing. Dana Tkáčová

KBaMF NHF

Ekonomická univerzita v Bratislave

E-mail: dana.tkacova@euba.sk

Literatúra

1. KLIMIKOVÁ, M. 2008. *Platobný styk*. 1. vyd. Bratislava : Marada, 2008. 286 s. ISBN 978-80-968458-9-7.
2. HAMBÁLKOVÁ, J. 2011. Trojica kráľov zostáva na tróne. In *TREND – Trend špeciál : Finančný biznis*. ISSN 1335-0684, október 2011, č. 10, 15 s.
3. ČAS.SK. 2010. Prst namiesto karty: v Poľsku sprevádzkovali biometrický bankomat. In *Čas.sk*. [online]. 2010. [cit. 2012-03-16]. Dostupné na internete: <<http://www.cas.sk/clanok/164338/prst-namiesto-karty-v-polsku-sprevadzkovali-biometricky-bankomat.html>>.
4. MAKAROVÁ, X. 2011. Obchody sa menia na bankomaty a poisťovne. In *eTREND*. [online]. 2011. [cit.2011-11-13]. Dostupné na internete: <<http://financie.etrend.sk/banky/obchody-sa-menia-na-bankomaty-a-poisťovne.html>>. ISSN 1336-2674.